

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.2.19>

SPECYFIKA POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE STOSUNKÓW ROLNYCH

Oleh Hermanov

*student Katedry Prawa Administracyjnego i Celnego
Uniwersytetu Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-0446-4502

Hermanov@gmail.com

Adnotacja. W artykule przeanalizowano cechy postępowania w sprawach o wykroczenia administracyjne w zakresie stosunków rolnych. Na podstawie naukowej i edukacyjnej literatury administracyjno-prawnej i administracyjno-procesowej zbadano pojęcie „Postępowanie w sprawach o wykroczenia administracyjne” i sformułowano autorskie pojęcie „Postępowanie w sprawach o wykroczenia administracyjne w zakresie stosunków rolnych”. Zbadano doktrynalne podejścia do wyodrębniania etapów produkcji w sprawach o wykroczenia administracyjne i utrzymano klasyczne podejście do wyodrębnienia czterech etapów (wszczęcie produkcji i dochodzenie administracyjne; rozpatrzenie sprawy i wydanie orzeczenia; odwołanie od orzeczenia; wykonanie orzeczenia) w celu scharakteryzowania etapów produkcji w sprawach o wykroczenia administracyjne w zakresie stosunków rolnych. Dokonano analizy szczegółowych poszczególnych aspektów postępowań w sprawach o przestępstwa administracyjne w zakresie stosunków rolnych na każdym etapie (organy upoważnione do sporządzenia protokołu o wykroczenie administracyjne, wymagania i szczegóły protokołu, miejsce i terminy rozpatrywania, wykaz organów uprawnionych do rozpatrywania sprawy, cechy wydania orzeczenia w sprawie o wykroczenie administracyjne, specyfikę i zasady odwołania od orzeczenia, zasady wykonywania orzeczenia tym podobne). Wyróżniono cechy związane z postępowaniem w sprawach dotyczących wykroczeń administracyjnych w zakresie stosunków rolnych, w szczególności: kompleksowe regulacje prawne (głównie przepisy ustawy skodyfikowanej, ale funkcje są również przewidziane w zarządzeniach); obecność szczególnych okoliczności, które należy podać w protokole o wykroczeniu administracyjnym w zakresie stosunków rolnych; szczegóły regulacyjne dotyczące etapu odwołania od orzeczenia o wykroczeniu administracyjnym w zakresie stosunków rolnych.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność administracyjna, wykroczenia, stosunki rolne, wykroczenia w zakresie stosunków rolnych, postępowanie.

PECULIARITIES OF PROCEEDINGS IN CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE LAND AREA

Oleh Hermanov

*Applicant at the Department of Administrative and Customs Law
University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-0446-4502

e-mail: Hermanov@gmail.com

Abstract. The article analyzes the peculiarities of proceedings in cases of administrative offenses in the field of land relations. On the basis of scientific and educational administrative-legal and administrative-procedural literature the concept of “proceedings in cases of administrative offenses” was investigated and the author’s concept of “proceedings in cases of administrative offenses in the field of land relations” was formulated. Doctrinal approaches to the separation of stages of proceedings in administrative offenses are investigated and the classical approach to the separation of four stages (initiation of proceedings and administrative investigation; review of the case and appeal; resolution of the ruling; enforcement of the ruling) to characterize the stages of enforcement in cases land relations. Detailed individual aspects of proceedings in administrative offenses in the field of land relations are analyzed at each stage (bodies authorized to draw up a protocol on administrative offenses, requirements and requisites of the protocol, place and terms of consideration, list of authorities authorized to hear cases, specifics on administrative offense, specifics and procedure of appeal of the decision, rules of execution of the decision, etc.). The peculiarities inherent in the proceedings in cases of administrative offenses in the field of land relations are distinguished, in particular: complex legal regulation (mostly by the provisions of the codified act, but the peculiarities are also provided by by-laws); the existence of specific circumstances that must be envisaged in the protocol on administrative offenses in the field of land relations; regulatory detail of the stage of appeal against a decision on an administrative offense in the field of land relations.

Key words: administrative liability, offenses, land relations, offenses in the field of land relations, proceedings.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Олег Германов

*здобувач кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-0446-4502

e-mail: Hermanov@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин. На підставі наукової та навчальної адміністративно-правової та адміністративно-процесуальної літератури досліджено поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення» та сформульовано авторське поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин». Досліджено доктринальні підходи до виокремлення стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення та підтримано класичний підхід до виокремлення чотирьох стадій (порушення провадження та адміністративне розслідування; розгляд справи та винесення постанови; оскарження постанови; виконання постанови) для характеристики стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин. Проаналізовано окремі аспекти провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин на кожній стадії (органи, які вповноважені скласти протокол про адміністративне правопорушення, вимоги та реквізити протоколу, місце і строки розгляду, перелік органів, уповноважених розглядати справу, особливості винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, специфіку і порядок оскарження постанови, правила виконання постанови тощо). Виокремлено особливості, притаманні провадженню у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин, а саме: комплексне нормативно-правове регулювання (здебільшого положеннями кодифікованого акта, однак особливості передбачені також підзаконними актами); наявність специфічних обставин, які обов'язково треба передбачити в протоколі про адміністративне правопорушення у сфері земельних відносин; нормативна деталізація стадії оскарження постанови про адміністративне правопорушення у сфері земельних відносин.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, правопорушення, земельні відносини, правопорушення у сфері земельних відносин, провадження.

Вступ. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин характеризують відповідне провадження як специфічний різновид адміністративно-юрисдикційної діяльності, що дозволяє комплексно підходити до вивчення питань, пов'язаних із притягненням винних осіб до адміністративної відповідальності, а також забезпечувати законний всебічний і повний розгляд і вирішення справи. Відповідно до нормативних положень завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності (КпАП України, ст. 245).

Основна частина. Визначаючи зміст поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення», О.І. Миколенко пропонує розглядати його як «один із видів адміністративних юрисдикційних проваджень, що становить низку послідовних дій уповноважених органів та осіб щодо виявлення адміністративних проступків і притягнення порушників до адміністративної відповідальності в процесі адміністративного розслідування, розгляду та прийняття постанови (рішення), перегляду і виконання постанови (рішення) про накладення адміністративного стягнення» (Миколенко, 2010: 110). О.В. Кузьменко вважає, що це «нормативно врегульована діяльність уповноважених суб'єктів із застосування адміністративної відповідальності за скоєний адміністративний проступок, а також із попередження адміністративних правопорушень» (Кузьменко, 2012: 139). За дослідженням В.В. Богуцького та В.В. Мартиновського, це «регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність державних органів, спрямована на вирішення справ, пов'язаних із вчиненням адміністративних правопорушень та притягненням винних до адміністративної відповідальності» (Богуцький, Мартиновський, 2009: 7). Т.О. Коломоєць визначає «провадження у справах про адміністративні правопорушення» як «комплекс взаємопов'язаних та взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності, які здійснюються спеціально вповноваженим органом або посадовою особою державних органів із метою охорони прав та законних інтересів громадян, охорони власності, виконання завдань з охорони громадського порядку і громадської безпеки» (Коломоєць, Лютиков, Меліхова, 2012: 233). Таким чином, провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин – це сукупність пов'язаних процесуальних дій спеціально вповноважених органів, спрямована на вирішення справ, пов'язаних із вчиненням адміністративних правопорушень у сфері земельних відносин та притягненням винних до адміністративної відповідальності. Загальними особливостями провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин є: регламентація його засад переважно у кодифікованому акті (йдеться про положення Кодексу

України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП України); застосування поряд із кодифікованим актом підзаконних актів, які деталізують положення першого, визначають особливості вирішення окремих видів справ, окремими органами публічної адміністрації; специфічні правила щодо стадії оскарження з певним поєднанням елементів адміністративного судочинства; розмаїття зовнішніх форм існування залежно від специфіки суб'єкта розгляду, адміністративного стягнення, що накладається; мінімізація організаційних, матеріальних і часових витрат тощо.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин є стадійним процесом, адже складається із сукупності процесуальних стадій. На думку Т.О. Коломoeць, стадія провадження – це «самостійна його частина, яка поруч із загальними завданнями провадження має притаманні тільки їй цілі й особливості. Стадії відрізняються колом суб'єктів провадження, характером процесуальних дій та їх юридичною роллю. Виконання завдань кожної стадії оформлюється спеціальними процесуальними документами, що підсумовує діяльність. Після прийняття такого акта розпочинається нова стадія. Стадії органічно пов'язані між собою, наступна, як правило, починається лише після того, як зпвершена попередня, на новій стадії перевіряється те, що було зроблено раніше» (Коломoeць, Лютіков, Меліхова, 2012: 237–238). О.В. Кузьменко вважає, що адміністративні процесуальні стадії – це «порівняно відокремлені частини адміністративного провадження, які становлять сукупність процесуальних етапів, спрямованих на досягнення локального завдання в межах загальної мети вирішення індивідуально-конкретної справи. Кожне адміністративне провадження специфічне і характеризується своєю кількістю стадій в окремих провадженнях» (Кузьменко, 2012: 42–43). Е.Ф. Демський розглядає стадію провадження як «певну частину розгляду і вирішення окремих питань в адміністративній справі з метою забезпечення просування її до розгляду по суті, стадію юридичного процесу – як динаміку порівняно замкнутої сукупності закріплених чинним законодавством способів, методів, форм, що забезпечують логіко-функціональну послідовність досягнення кінцевого процесуального результату, стадію адміністративного провадження – як урегульовані нормами адміністративного процесуального права порядок і умови здійснення порівняно самостійних і логічно пов'язаних процесуальних дій, спрямованих на вирішення і розв'язання завдань певної частини конкретного адміністративного провадження» (Демський, 2008: 115–127). Щодо виокремлення переліку стадій провадження, як і формулювання їх назв, то однастайності в адміністративно-правовій науці немає. О.М. Бандурка, М.М. Тищенко визначають такі стадії: «порушення справи, для якої характерним є виявлення факту порушення та складання протоколу, прийняття й оформлення рішення про порушення справи; розгляду справи – збір доказів, установлення даних, що характеризують особу правопорушника, направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю; оскарження постанови – перевірка законності винесення постанови, винесення рішення; виконання постанови – звернення постанови до виконання, безпосереднє виконання» (Бандурка, Тищенко, 2001: 147). Т.О. Коломoeць називає такі стадії: «порушення адміністративного провадження й адміністративне розслідування; розгляд справи про адміністративне правопорушення та винесення у ній постанови; перегляд справи про адміністративне правопорушення з оскарженням постанови у справі; виконання постанови про накладення адміністративного стягнення» (Коломoeць, 2011: 313]. М.І. Данількевич також виділяє чотири стадії, однак пропонує їх називати дещо по-іншому: «адміністративне розслідування, розгляд справи, перегляд постанови, виконання постанови» (Данількевич, 2001: 129). Е.Ф. Демський пропонує виокремлювати п'ять стадій: відкриття адміністративного провадження, підготовка адміністративної справи до розгляду, розгляд адміністративної справи, прийняття адміністративного акта (рішення) та його перегляд, звернення до виконання адміністративного акта (рішення) (Демський, 2008: 188). В.А. Юсупов виділяє сім стадій провадження: 1) порушення справи; 2) збирання і вивчення потрібної інформації; 3) попереднє вивчення матеріалів справи; 4) вибір норм права, що підлягають застосуванню; 5) розгляд справи органами, що правомочні ухвалювати рішення; 6) розгляд скарг і ухвалення кінцевого рішення; 7) виконання рішення у справі (Юсупов, 1979: 34–35). З огляду на зазначене, варто прислатися до думки більшості вчених-адміністративістів щодо виокремлення чотирьох стадій і збереження за ними традиційних назв. Отож, враховуючи наявність різних позицій і поглядів учених-адміністративістів, варто дотримуватися класичного підходу щодо нормативного визначення назв і кількості стадій, а саме: 1) порушення провадження та адміністративне розслідування; 2) розгляд справи та винесення постанови; 3) оскарження постанови; 4) виконання постанови.

Аналізуючи стадійно провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин, слід звернути увагу на особливості першої стадії. Для фіксації адміністративного правопорушення необхідним є складання протоколу про адміністративне правопорушення. Відповідно до ст. 254 КпАП України протокол складається уповноваженою на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності. Перелік таких осіб, що мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачений ст. 255 КпАП України залежно від виду правопорушення. До таких осіб можуть належати вповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції); центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті; центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику щодо здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів; посадові особи, вповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад. Окрім того, протоколи про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин мають право складати: громадський лісовий інспектор (ст. 63, 69 КпАП України); громадський інспектор з охорони довкілля (ст. 63, 69, 77⁻¹ КпАП України);

громадський інспектор сільського господарства (ст. 52–53¹, 53³, 53⁴ КпАП України); егері та посадові особи користувачів мисливських угідь, уповноважених на охорону державного мисливського фонду (ст. 77¹ КпАП України). Складання протоколу про адміністративні правопорушення не є обов'язковою умовою, адже законодавством передбачені випадки, коли протокол не складається (ст. 258 КпАП України), наприклад, коли штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення (відповідно до закону). У разі оформлення Протокол про адміністративне правопорушення складається не пізніше двадцяти чотирьох годин із моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Окремо варто звернути увагу на положення Інструкції з оформлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженої Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.01.2017 р. № 6 (далі – Інструкція), де визначено порядок оформлення матеріалів у разі виявлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель порушень вимог земельного законодавства, їх обліку, розгляду, а також оскарження та контролю за провадженням у справах про адміністративні правопорушення. Так, протокол оформляється державною мовою. Усі реквізити протоколу заповнюються розбірливим почерком. Не допускається заповнення протоколу олівцем. У разі здійснення виправлень вони засвідчуються підписом державного інспектора, який його склав, та особи, на яку складається протокол. Після підписання протоколу особою, щодо якої він складений, не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, занесених до протоколу, а також внесення додаткових записів. У протоколі зазначаються:

- дата та місце його складання;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові державного інспектора, який склав протокол (вказуються повністю, без скорочень);
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (прізвище, ім'я та по батькові, день, місяць та рік народження, місце народження, сімейний стан, кількість утриманців (у разі наявності інформації), фактичне місце проживання/реєстрації (поштова адреса), посада та місце роботи або навчання (повне найменування юридичної особи та її місцезнаходження); якщо особа не працює, про це робиться відмітка);
- місце, час вчинення та суть адміністративного правопорушення. Суть правопорушення описується якомога точніше (згідно з вимогами відповідної статті КпАП України, на підставі якої складається протокол);
- нормативно-правові акти, вимоги яких порушено та які встановлюють відповідальність за вчинене правопорушення (з обов'язковим зазначенням статей (їх частин), пунктів, абзаців тощо);
- прізвища, імена та по батькові, місця проживання/реєстрації свідків та потерпілих (за наявності);
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (можуть бути викладені в протоколі або на окремому аркуші з відміткою про це в протоколі). Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право надати в протоколі пояснення та зауваження щодо його змісту, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від надання пояснень у протоколі чи від його підписання, про це обов'язково робиться відповідний запис;
- інші відомості, необхідні для вирішення справи (відомості про наявність актів обстеження земельної ділянки, відмітки про наявність документів і речей, які підтверджують правопорушення, клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності тощо);
- відомості про заподіяну правопорушенням матеріальну шкоду земельним ресурсам, що призвело до втрат сільськогосподарського або лісогосподарського виробництва.

Окрім того, відповідно до Інструкції, якщо особу, на яку складається протокол за порушення земельного законодавства, не можна встановити на місці вчинення правопорушення, то державні інспектори можуть доставляти таких осіб до поліції чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складання протоколу про адміністративне правопорушення в найкоротший строк. Протокол також складається у разі вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з порушенням вимог земельного законодавства військовослужбовцями та призваними на збори військовозобов'язаними, а також особами рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, які несуть відповідальність за дисциплінарними статутами згідно із законодавством.

Другою стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення є розгляд справи та винесення постанови. Під час дослідження питань, пов'язаних із розглядом справи, важливим є з'ясування правил визначення місця і строків розгляду справ про адміністративні правопорушення. За загальним правилом справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення (ст. 276 КпАП України). Але Законами України може бути передбачено й інше місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Загальний строк розгляду справи про адміністративне правопорушення становить 15 днів із дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи (ст. 276 КпАП України). Проте можуть застосовуватись й інші строки. Наприклад, справи про адміністративні правопорушення, передбачені 106¹ КпАП України (як-от щодо нежиття землекористувачами або землевласниками на закріплених за ними земельних ділянках заходів щодо знищення дикорослих конопель чи снотворного маку), розглядаються протягом доби.

Справа про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин розглядається органами, вповноваженими на це, їх перелік передбачений КпАП України (глава 16,17). Серед таких органів: виконавчі комітети (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад, що розглядають справи про адміністративні правопорушення; судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів; органи Національної поліції; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику щодо здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів тощо. Окрім того, відповідно до ст. 244 КпАП України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства у сфері використання та охорони земель і порядку та умов ведення насінництва та розсадництва, правил технічної експлуатації самохідних сільськогосподарських машин і правил техніки безпеки під час їх експлуатації (ст. 52–53⁴, 54–56, 104¹, 108 та 188⁵ КпАП України). Від імені зазначеного органу розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право:

- 1) Головний державний інспектор сільського господарства України;
- 2) головні державні інспектори сільського господарства в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, їх заступники;
- 3) старші державні інспектори сільського господарства, державні інспектори сільського господарства.

Орган (посадова особа) у процесі розгляду справи про адміністративне правопорушення зобов'язаний з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна ця особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передання матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Відповідно до Інструкції справа розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці. У розгляді справи можуть брати участь потерпілі, законні представники, захисник (адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи), свідки, експерт, перекладач.

Після розгляду справи справу про адміністративне правопорушення виносить постанову у справі. Постанова виконавчого органу сільської, селищної, міської ради у справі про адміністративне правопорушення приймається у формі рішення. Обов'язкові елементи, які повинна містити постанова у справі про адміністративне правопорушення, передбачені ст. 283 КпАП України, серед них:

- найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посада посадової особи), який виніс постанову;
- дата розгляду справи;
- відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання чи перебування);
- опис обставин, установлених під час розгляду справи;
- зазначення нормативного акта, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення;
- прийняте у справі рішення.

Щодо третьої стадії (оскарження постанови), то варто зауважити, що право оскаржити постанову в справі про адміністративне правопорушення належить особам, зазначеним у КпАП України (ст. 287):

- прокурору (шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян);
- особі, щодо якої винесено постанову про адміністративне правопорушення;
- потерпілому (особі, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду).

Постанову в справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено:

- постанову адміністративної комісії – у виконавчому комітеті (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) відповідної ради або в районному, районному в місті, міському чи міськрайонному суді в порядку, визначеному КАС України, з особливостями, встановленими КпАП України;

- рішення виконавчого комітету (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчих органів, що виконують їх повноваження) сільської, селищної, міської ради – у відповідній раді або в районному, районному в місті, міському чи міськрайонному суді в порядку, визначеному КАС України, з особливостями, встановленими КпАП України;

- постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, постанову в справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, – у вищому органі (вищій посадовій особі) або в районному, районному в місті, міському чи міськрайонному суді в порядку, визначеному КАС України, з особливостями, встановленими КпАП України.

Відповідно до Інструкції постанову про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржено державному інспекторові вищого рівня або в районному, районному в місті, міському чи міськрайонному суді в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими КпАП України.

Скарга подається в орган (посадовій особі), який виніс постанову по справі про адміністративне правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України. Скарга, що надійшла, протягом трьох діб надсилається разом зі справою органу (посадовій особі), правомочному відповідно до цієї статті її розглядати. Особа, яка оскаржила постанову в справі про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита.

Скаргу на постанову в справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів із дня її винесення. У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу. Скарга на постанову в справі про адміністративне правопорушення розглядається правомочними органами (посадовими особами) в десятиденний строк із дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України.

Постанова адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, окрім постанов про застосування стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Стадія виконання постанови також урегульована нормативно. Постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами. За загальним правилом постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення. У процесі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення вона підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення, окрім постанов про застосування заходу стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого КпАП України. Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову. Не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців із дня винесення. В разі оскарження постанови перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки. Законами України може бути встановлено й більш тривалі строки для виконання постанов у справах про окремі види адміністративних правопорушень.

Контроль над правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом. Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виконується органом (посадовою особою), який виніс постанову, шляхом оголошення постанови порушнику. Якщо постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження вноситься під час відсутності порушника, то йому вручається копія постанови.

Щодо виконання постанови про накладення штрафу, то він має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів із дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів із дня повідомлення про залишення скарги без задоволення. Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, окрім штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України. У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення документ, що підтверджує його сплату, або його копія не пізніше трьох робочих днів після закінчення строку, передбаченого частиною першою цієї статті, надсилається правопорушником до органу (посадовій особі), який виніс постанову про накладення цього штрафу. У разі несплати правопорушником штрафу у 15-денний строк постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується:

- подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті цього Кодексу та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;
- витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Постанова про накладення штрафу, за якою стягнення штрафу проведено повністю, з відміткою про виконання повертається органу (посадовій особі), який виніс постанову.

Висновки. Підсумовуючи зазначене, варто зауважити, що провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин – це сукупність пов'язаних процесуальних дій спеціально вповноважених органів, спрямована на вирішення справ, пов'язаних із вчиненням адміністративних

правопорушень у сфері земельних відносин та притягненням винних осіб до адміністративної відповідальності. Аналізуючи стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин, варто підтримати класичний підхід щодо нормативного визначення назв і кількості стадій, а саме: 1) порушення провадження та адміністративне розслідування; 2) розгляд справи та винесення постанови; 3) оскарження постанови; 4) виконання постанови. Окрім того, слід визначити особливості, притаманні провадженню в справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин: 1) комплексне нормативно-правове регулювання (здебільшого положеннями КпАП України, однак особливості передбачені також Інструкцією з оформлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.01.2017 р. № 6, Інструкцією з оформлення Державною екологічною інспекцією України та її територіальними органами матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 05.07.2004 р. № 264 тощо); 2) наявність специфічних обставин, які обов'язково треба передбачити в протоколі про адміністративне правопорушення (наприклад, відомості про наявність актів обстеження земельної ділянки, відмітки про наявність документів і речей, які підтверджують правопорушення, про заподіяну правопорушенням матеріальну шкоду земельним ресурсам, що призвело до втрат сільськогосподарського або лісгосподарського виробництва тощо); 3) нормативна деталізація стадії оскарження постанови (зокрема, за результатами розгляду скарги постанову про накладення адміністративного стягнення може бути скасовано або змінено Головним державним інспектором України з контролю за використанням і охороною земель чи його першим заступником (особами, що їх заміщують), головними державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель в Автономній Республіці Крим, області, містах Києві та Севастополі, районі чи їх першими заступниками (особами, що їх заміщують (у такому разі виносяться рішення щодо скасування чи зміни постанови у справі про адміністративне правопорушення)).

Список використаних джерел:

1. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс : учебник. Киев : Литера ЛТД, 2001. 333 с.
2. Богущкий В.В., Мартиновський В.В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. Харків : Видавець Вапнярчук Н.М., 2009. 168 с.
3. Данількевич М.І. Адміністративне право України : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Дніпропетровський національний університет, 2001. 134 с.
4. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
5. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 567 с.
6. Коломоєць Т.О., Лютиков П.С., Меліхова О.Ю. Адміністративне право України : підручник / за ред. Т.О. Коломоєць. Київ : Істина, 2012. 528 с.
7. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 208 с.
8. Миколенко О.І. Адміністративний процес і адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник. Харків : Одисей, 2010. 368 с.
9. Юсупов В.А. Правоприменительная деятельность органов государственного управления. Москва : Юридическая литература, 1979. 136 с.

References:

1. Bandurka, A.M., Tyshchenko, N.M. (2001). Admynstratyvnyi protsess [Administrative process]: uchebnyk. Kyev : Lytera LTD. 333 p. [in Russian].
2. Bohutskyy, V.V., Martynovskyy, V.V. (2009). Provadzhenia u spravakh pro administratyvni pravoporushennia [Proceedings in cases of administrative offenses]. Kharkiv : Vydavets Vapniarchuk N.M. 168 p. [in Ukrainian].
3. Danilkevych, M.I. (2001). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Dnipropetrovsk : Dnipropetrovskyyi natsionalnyi universytet. 134 p. [in Ukrainian].
4. Demskyy, E.F. (2008). Administratyvne protsesualne pravo Ukrainy [Administrative procedural law of Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Kyiv : Yurinkom Inter. 496 p. [in Ukrainian].
5. Kolomoiets, T.O. (2011). Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs [Administrative law of Ukraine. Academic course]: pidruchnyk. Kyiv : Yurinkom Inter. 567 p. [in Ukrainian].
6. Kolomoiets, T.O., Liutikov, P.S., Melikhova, O.Iu. (2012). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]: pidruchnyk / za red. T.O. Kolomoiets. Kyiv : Istyna, 2012. 528 p. [in Ukrainian].
7. Kuzmenko, O.V. (2012). Kurs administratyvnoho protsesu [The course of the administrative process]: navchalnyi posibnyk. Kyiv : Yurinkom Inter. 208 p. [in Ukrainian].
8. Mykolenko, O.I. (2010). Administratyvnyi protses i administratyvna vidpovidalnist v Ukraini [Administrative process and administrative responsibility in Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Kharkiv : Odissei. 368 p. [in Ukrainian].
9. Iusupov, V.A. (1979). Pravoprymenitelnaia deiatelnost orhanov hosudarstvennoho upravleniya [Law enforcement activity of government bodies]. Moskva : Yurydycheskaia lyteratura. 136 p. [in Russian].